

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

ÜMRAN ÖZKAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/13338)

Karar Tarihi: 8/3/2023

R.G. Tarih ve Sayı: 16/5/2023-32192

GENEL KURUL

KARAR

Başkan : Zühtü ARSLAN
Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN
Başkanvekili : Kadir ÖZKAYA
Üyeler : Engin YILDIRIM
Muammer TOPAL
M. Emin KUZ
Rıdvan GÜLEÇ
Recai AKYEL
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Yıldız SEFERİNOĞLU
Selahaddin MENTEŞ
Basri BAĞCI
İrfan FİDAN
Kenan YAŞAR
Muhterem İNCE
Raportör : Eren Can BENAKAY
Başvurucu : Ümran ÖZKAN
Vekili : Av. Sinan YAZICI

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının olumsuz sonuçlandığı gerekçesiyle göreve başlatılmama işlemine karşı açılan iptal davasında adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına dair başvurunun otuz günlük başvuru süresinin içinde yapıp yapılmadığına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 30/4/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

5. İkinci Bölüm tarafından başvurunun Genel Kurula sevkine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. 2/2/1989 doğumlu olan başvurucu, Jandarma Genel Komutanlığınca 2016 yılı kadrolu açıktan sivil memur temini kapsamında 21/2/2017 tarihinde yapılan yazılı ve sözlü sınavlara katılmıştır. 3/3/2017 tarihinde açıklanan sınav sonucuna göre başarılı kabul edilerek bilgisayar mühendisi olarak yerleştirilmesi gerçekleştirilmiştir.

8. Başvurucu hakkında 3/10/2016 tarihli ve 676 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (676 sayılı KHK) 74. maddesiyle 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 48. maddesinin birinci fıkrasının (A) bendine eklenen (8) numaralı alt bent uyarınca güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yaptırılmıştır. Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının olumsuz sonuçlanması nedeniyle başvurusunun göreve ataması gerçekleştirilmemiştir.

9. Başvurucu, söz konusu işlemin iptali istemiyle 26/7/2017 tarihinde dava açmıştır.

10. Ankara 7. İdare Mahkemesi (Mahkeme) 22/6/2018 tarihinde davayı reddetmiştir.

11. Başvurucu, karara karşı 10/9/2018 tarihinde istinaf yoluna başvurmuştur.

12. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi 5/12/2018 tarihinde istinaf talebini kesin olarak reddetmiştir.

13. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) evrak işlem kütüğü üzerinden yapılan incelemede başvurusunun nihai kararı 27/3/2019 günü saat 18.09'da açarak okuduğu tespit edilmiştir. Daha sonra aynı karar başvurusu vekiline 6/4/2019 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu 30/4/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

14. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) "*Kabul edilebilirlik koşulları*" kenar başlıklı 35. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Mahkeme'ye ancak, uluslararası hukukun genel olarak kabul edilen ilkeleri uyarınca iç hukuk yollarının tüketilmesinden sonra ve iç hukuktaki kesin karar tarihinden itibaren dört aylık bir süre içinde başvurulabilir."

B. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihadı

15. Dört aylık süre, başvuranın ve/veya temsilcisinin iç hukukta verilmiş olan nihai karardan yeterince bilgi sahibi olduğu tarihte başlar (*Koç ve Tosun/Türkiye*, B. No: 23852/04, 13/11/2008).

16. Başvuranın nihai iç hukuk kararını hangi tarihte öğrendiğini kanıtlamak, dört aylık süre kuralına riayet edilmediğini ileri süren devlete düşer (*Şahmo/Türkiye*, B. No: 57919/00, 20/9/2005; *Belozorov/Rusya ve Ukrayna*, B. No: 43611/02, 15/10/2015, §§ 93-97).

17. Başvuranın otomatik olarak nihai kararın bir nüshasını tebliğ alma hakkının bulunması hâlinde dört aylık sürenin karar nüshasının tebliği tarihinden başlatılması, bu kararın daha önce sözlü olarak bildirilip bildirilmediğine bakılmaksızın (*Hasanov/Azerbaycan*, B. No: 50757/07, 22/4/2010, § 27), Sözleşme'nin 35. maddesinin birinci fıkrasının konusuna ve amacına en uygundur (*Worm/Avusturya*, B. No: 22714/93, 29/8/1997 § 33).

18. İç hukukta kararın tebliğ edilmesi öngörülüyorsa kararın kesinleştirildiği tarihi yani tarafların kararın içeriğini kesin olarak öğrenebilecekleri tarihi başlangıç noktası olarak almak gerekir (*Papachelas/Yunanistan* [BD], B. No: 31423/96, 25/3/1999 § 30). Başvuran veya avukatı, mahkeme yazı işleri müdürlüğüne tevdi edilen kararın bir nüshasını almak için gerekli özeni göstermelidir (*Ölmez/Türkiye*, B.No: 39464/98, 1/2/2005). Bir karar tebliğ edilmediğinde iç hukuk bazı itirazlara ilişkin olarak karar verilmesi için üç günlük bir süre öngörülürken başvuran süresiz olarak hareketsiz kalamaz. Temel adımları atmak ve söz konusu temyiz sonucunu yetkili makamlara sormak için bireysel bir yükümlülüğe sahiptir (*Hasanov/Azerbaycan*, §§ 28-33).

19. AİHM yakın tarihli bir kararında itirazın reddine dair kararın tebliğine mahkemece karar verilmesine rağmen tebliğ yapılmaksızın 3 ay 30 gün kuralının uygulanarak süreden ret kararı verilmesini Sözleşme'nin 6. maddesinin ihlali olarak görmüştür (*Üçdağ/Türkiye*, B. No: 23314/19, 31/8/2021). AİHM bu kararda, tebliğ zorunluluğuna rağmen tebliğden önce kararın gerekçesiyle birlikte öğrenilmesi hâlinde başvuru süresinin mutlaka tebliğ tarihinden başlayacağı sonucuna varmamıştır. Bir başka deyişle kararda, tebliğden bağımsız olarak kararın içeriğinin yeteri kadar öğrenilebildiği tarihten itibaren bireysel başvuru süresinin başlatılmasına yönelik herhangi bir olumsuz değerlendirme bulunmamaktadır.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

20. Anayasa Mahkemesinin 8/3/2023 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

21. Başvurucu; ağabeyi hakkında yapılan tespit nedeniyle kendisinin sorumlu tutulamayacağını, ağabeyi hakkında açılan herhangi bir dava bulunmadığını, bu nedenle güvenlik soruşturmasının olumsuz sonuçlanmasının hukuka açıkça aykırı olduğunu belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

22. Bakanlık görüşünde; bireysel başvurunun süresinde yapılıp yapılmadığına ilişkin olarak, mevzuat uyarınca tebliğin değil öğrenmenin bireysel başvuru süresinin başlaması için dikkate alınması gerektiği, Anayasa Mahkemesinin bugüne kadarki uygulamalarına göre de nihai karar gerekçesinin öğrenilmesinin bireysel başvuru süresini başlattığı belirtilmiştir. Başvurunun esasına ilişkin olarak ise başvurucunun mevzuat normlarının yokluğundan veya yetersizliğinden ya da yargısal mekanizmaların olmamasından

değil talebi üzerine yürütülen yargılamanın kendi lehine sonuçlanmamasından şikâyet ettiği, bu nedenle başvuru kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu ifade edilmiştir.

23. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında UYAP üzerinden nihai kararın gerekçesinin öğrenilebilmesi için bilgisayar üzerinden sisteme girilmesi gerektiğini, bunun yanı sıra nihai kararın okunmasını sağlayacak programın bilgisayarda yüklü olması gerektiğini belirtmiştir. Ancak UYAP'a cep telefonundan girmesi nedeniyle kararın içeriğini göremediğini ifade ederek başvuru süresinin nihai kararın tebliğ tarihi olan 1/4/2019 tarihinden başlatılması ve başvurunun süresinde yapıldığının kabul edilmesi gerektiğini beyan etmiştir.

B. Değerlendirme

24. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru usulü" kenar başlıklı 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten; başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir. Haklı bir mazereti nedeniyle süresi içinde başvuramayanlar, mazeretin kalktığı tarihten itibaren onbeş gün içinde ve mazeretlerini belgeleyen delillerle birlikte başvurabilirler ... "

25. İçtüzük'ün "Başvuru süresi ve mazeret" kenar başlıklı 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu, öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir."

26. 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 11. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Vekil vasıtasıyla takip edilen işlerde tebligat vekile yapılır. Vekil birden çok ise bunlardan birine tebligat yapılması yeterlidir. Eğer tebligat birden fazla vekile yapılmış ise, bunlardan ilkinin yapıldığı tarih asıl tebliğ tarihi sayılır. Ancak, Ceza Muhakemeleri Usulu Kanununun, kararların sanıklara tebliğ edilmelerine ilişkin hükümleri saklıdır."

1. Genel İlkeler

27. Bireysel başvurunun ön şartlarından biri de otuz günlük süre kuralıdır. Sürenin başvurunun her aşamasında dikkate alınması gerekir (*Deniz Baykal*, B. No: 2013/7521, 4/12/2013, § 32). Otuz günlük süreye ilişkin başlangıç tarihinin tespitinde 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesi hükmü gereği *öğrenme tarihi* esas alınmalıdır.

28. Bireysel başvurunun süre koşuluna bağlanmasıyla hukuki istikrarın sağlanması hedeflenmiştir. Dolayısıyla anayasal bir olağanüstü hak arama yolu olan bireysel başvurunun yapılması için belli sürelerin öngörülmesi hukuki istikrar ilkesinin bir gereğidir ve bu süre -bireysel başvuru yapılmasını imkânsız kılacak ölçüde kısa olmadıkça- bireysel başvuru hakkına aykırılık oluşturmaz.

29. Bireysel başvuruların 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile İçtüzük'ün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekmektedir. Anılan düzenlemelerde başvuru yolu öngörülen durumlarda

bireysel başvuru süresinin başlangıcına ilişkin olarak *başvuru yollarının tüketildiği* tarihten söz edilmekte ise de haberdar olunmayan bir hususta başvuru yapılamayacağı dikkate alınarak bu ibarenin *nihai kararın gerekçesinin öğrenildiği tarih* olarak anlaşılması gerekir (*A. C. ve diğerleri* [GK], B. No: 2013/1827, 25/2/2016, § 25).

30. 7201 sayılı Kanun'un 11. maddesinin birinci fıkrasında, vekil vasıtasıyla takip edilen işlerde tebligatın vekile yapılacağı düzenlenmesine yer verilmişse de bireysel başvuru incelemesi, bir kanun yolu incelemesi ve Anayasa Mahkemesi de bir temyiz veya istinaf mercii olmadığından bireysel başvuru süresinin işlemeye başladığı tarih tespit edilirken somut yargılamanın taraflarının davalarını nasıl takip ettikleri veya ihlal olgusuna kaynaklık eden işlem, eylem veya kararın kime ne şekilde tebliğ edildiğinin ötesinde iddia edilen ihlalin başvuru veya vekili tarafından hangi tarihte öğrenildiğinin araştırılması gerekir. Bireysel başvuru süresi bakımından tebligat, öğrenme şekillerinden sadece bir tanesi olup, yegâne öğrenme şekli değildir. Pek tabii tebliğ edilmesi gereken kararlarla ilgili başvurularda öncelikle tebligat yapıp yapılmadığına bakılacaktır. Ancak bu tebligatın vekil (müdafi) yerine müvekkile (sanık) yapılması, kararı tebellüğ eden kişinin ihlalin öğrenmiş olduğu sonucunu değiştirmez (*Mehmet Ali Kurtuldu*, B. No: 2013/5504, 28/5/2014, § 27). Ancak öğrenme, gerekçeli kararın tebliği ile sınırlı olarak gerçekleşmez; başka şekillerde de öğrenme söz konusu olabilir. Başvurucunun nihai kararın gerekçesini dava dosyasını incelemek suretiyle öğrenmesi mümkündür. Bu doğrultuda *dosyadan suret alınması* gibi hâllerde başvurucunun gerekçeli kararı öğrendiği kabul edilebilir. Başvurucuların nihai kararın gerekçesini *öğrendiklerini beyan ettikleri tarih* de bireysel başvuru süresinin başlangıcı olarak ele alınabilir (*İlyas Türedi*, B. No: 2013/1267, 13/6/2013, §§ 21, 22).

31. Bireysel başvuruda sürenin başlangıcı yukarıda ayrıntılı olarak belirtildiği gibi tebligatla değil başvuru yolları tüketildikten sonra veya başvuru yolu öngörülmemişse ne şekilde olduğu gözetilmeksizin ihlalin öğrenilmesiyle başlamaktadır. Vekille takip edilen işlerde de öğrenmenin asıl kişi veya vekil tarafından gerçekleşmesinde sürenin başlangıcı açısından herhangi bir fark söz konusu değildir. Bu bağlamda başvuru süresinin başlangıcı, hak ihlaline maruz kaldığını iddia eden kişinin bu durumu bizzat veya vekilinin öğrendiği tarih kabul edilmektedir. Başka bir ifade ile bireysel başvuruda başvuru süresinin başlangıcı başvuru ve/veya vekili olması fark etmeksizin hangisi tarafından öğrenilirse öğrenilsin ilk öğrenilme tarihinden itibaren başlamaktadır (*Kadir Turgut*, B. No: 2014/4985, 6/7/2017, § 25).

32. Diğer yandan somut olayın koşullarında başvurucunun nihai karardan daha erken bir tarihte haberdar olması gerektiğinin değerlendirilmesi durumunda Anayasa Mahkemesi, başvuru süresinin başlangıcı için bu tarihi de esas alabilir (*Ögeday Akın*, B. No: 2014/2345, 10/6/2015, § 38).

33. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi, henüz avukatına tebliğ edilmemiş olmakla birlikte nihai karar olan gerekçeli Yargıtay ilamının ilk derece mahkemesine ulaştığı, başvurucunun avukatının ise bireysel başvuru formunda bu karardan haberdar olduklarını belirttiği tarihten daha önce ilk derece mahkemesine söz konusu ilamın tebliğe çıkarılması için birden fazla talepte bulunduğu anlaşıldığı bir bireysel başvuruda başvuru süresinin avukatın ilk yazılı talep tarihinden itibaren işlemeye başladığını kabul etmiştir. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, gerekçeli nihai karar ilk derece mahkemesine ulaştığından başvurucunun karardan haberdar olduğu ve bu durumda UYAP Avukat Bilgi Sistemi'ni kullandığı görülen başvuru vekilinin nihai karar sonucunu ve gerekçesini kesin olarak

öğrenme olanağı bulunduğu konusunda şüphe olmadığını ifade etmiştir (*Suat Bircan* [GK], B. No: 2014/16800, 1/12/2016, §§ 25-27).

34. Öte yandan Anayasa Mahkemesi başka bir başvuruda, nihai kararın müvekkile tebliğ edilmesinden yaklaşık sekiz ay sonra vekilin isteği üzerine mahkeme kaleminde yapılan tebligatın otuz günlük bireysel başvuru süresine bir etkisi olmadığını değerlendirmiş ve başvuru sahibinin nihai karardan öncesinde haberdar olmasına bağlı olarak vekile yapılan tebliğden sonra yapılan başvurunun süresinde olmadığı sonucuna varmıştır (*Mehmet Ali Kurtuldu*, § 28).

2. İlkelerin Olaya Uygulanması

35. Somut olayda bilgisayar mühendisi olarak yerleştirmesi yapılan başvuru hakkında gerçekleştirilen güvenlik soruşturmasının olumsuz sonuçlanması nedeniyle atama işlemi yapılamamıştır. Başvuru sahibinin söz konusu duruma karşı açtığı iptal davası İdare Mahkemesince reddedilmiş, karara karşı yaptığı istinaf başvurusu Bölge İdare Mahkemesi tarafından kesin olarak reddedilmiştir. Vekil ile temsil edilen başvuru UYAP üzerinden nihai karar olan Bölge İdare Mahkemesi kararının gerekçesini bizzat öğrendikten sonra anılan karar vekile tebliğ edilmiş ve başvuru bireysel başvuruda bulunmuştur.

36. Hukuk devletini gerçekleştirme araçlarından biri olan bireysel başvuru sayesinde kişiler, temel hak ve özgürlüklerinin ihlali durumunda Anayasa Mahkemesine başvurarak ihlal durumunun giderilmesini isteme hakkına sahiptir. Bu hak tamamlayıcı nitelikte bir koruma mekanizması öngörmektedir. Olağan bir kanun yolu niteliği taşımayan bireysel başvuru, Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanında yer alan temel hak ve hürriyetlerin ihlal edildiği iddialarının dile getirildiği kendine özgü ve olağanüstü bir hak arama yoludur.

37. Bireysel başvuruda bulunulabilmesi için olağan başvuru yollarının tamamlandığı tarihten itibaren otuz gün içinde başvuru yapılması gerekmektedir. Başvuru yolunun belirtilmediği durumlarda otuz günlük süre, ihlalin öğrenildiği tarihten başlayacaktır.

38. Otuz günlük başvuru süresi bireysel başvurunun ön şartlarından biridir. Bu süre içinde bireysel başvuruda bulunmak isteyenler başvuruda ileri sürecekleri iddiaları ve iddialarını destekleyecek materyalleri hazırlamak için yeterli vakte sahip olacaktır. Bunun yanı sıra yapılan bir kamu müdahalesinin ihlal oluşturup oluşturmadığının kısa sürede tespiti de hukuk devleti açısından önem arz eder. Bunun sağlanması için de bireysel başvurunun belirli bir süreye tabi kılınması gerekir. Bireysel başvuru için bu şekilde bir süre koşulu getirilmesi, hukuki güvenlik ilkesinin gerçekleştirilmesi amacına hizmet etmektedir.

39. 7201 sayılı Kanun'un 11. maddesinin birinci fıkrasında, vekil vasıtasıyla takip edilen işlerde tebligatın vekile yapılacağı düzenlenmesine yer verilmiştir. Ancak 7201 sayılı Kanun'dan sonra 2011 yılında kabul edilen 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile İçtüzük'ün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre bireysel başvurularda otuz günlük başvuru süresi ihlale neden olduğu iddia edilen karar veya işlemin *öğrenildiği* tarihten başlamaktadır. Yargılama sonucu verilen bir kararın kanunen tebliğ zorunluluğu bulursa dahi o kararın gerekçesiyle birlikte herhangi bir şekilde *öğrenilmesiyle* bireysel başvuru süresi başlamaktadır.

40. UYAP, kullanıcıların kendilerini ilgilendiren bilgi ve belgelere ihtiyaç duymaları hâlinde hızlı ve kolay şekilde ulaşabilmelerini sağlamaktadır. Her türlü bilgi ve belge alışverişi de UYAP üzerinden elektronik ortamda ve anlık denebilecek kısa sürede gerçekleştirilebilmektedir (*Hüseyin Aşkan*, B. No: 2017/15649, 21/7/2020, § 26).

41. Yargı sisteminin parçası olarak avukatlar, sistemde vekâleti bulunan dava dosyalarını internet üzerinden UYAP'tan yararlanarak inceleyebilmekte; bu dosyalardan suret alabilmekte, elektronik imza ile sistemdeki dava dosyalarına evrak ekleyebilmekte; yeni dava dosyası açabilmekte ve harç ödeyebilmektedir. Ayrıca nihai kararın gerekçesine erişmenin mümkün hâle geldiği durumlarda başvuru avukatları bu sistemi kullanmak suretiyle nihai kararın gerekçesini kesin olarak öğrenme imkânını da elde etmektedir (*Hüseyin Aşkan*, § 27).

42. Tüm bu işlemler yapılırken bilgi ve belgelerin son hâli, değişmez ve güvenli bir şekilde veri tabanında saklanmakta ve belgeler üzerinde yapılan işlemler UYAP evrak işlem kütüğünde kayıt altına alınmaktadır. Evrak işlem kütüğü, evrak üzerinde yapılan işlemleri (doküman oluşturma, düzenleme, imzalama, açma, okuma ve yazdırma gibi) kayıt altına almaktadır. Kayıt altına alınan evrak üzerindeki işlemleri yapan şahsın adı, soyadı, sıfatı, birimi, yapılan işlemin niteliği, tarih ve saati sistemde saklanmaktadır (*Hüseyin Aşkan*, § 28).

43. Bununla birlikte vekil ile işlemlerini takip ettiren başvuru sahipleri de UYAP üzerinden elektronik ortamda, haklarında sürdürülen yargılamalara ilişkin nihai kararın gerekçesine erişmenin mümkün hâle geldiği andan itibaren kararın gerekçesini kesin olarak öğrenme imkânına sahiptir. Dolayısıyla başvuru sahipleri UYAP üzerinden yapacakları incelemede nihai kararın gerekçesini vekillerinden önce öğrenebilmektedir. Buna göre söz konusu durumda da dosyadan suret alınması hâlinde olduğu gibi başvuru sahiplerinin gerekçeli kararı öğrendiği kabul edilmelidir. Zira başvuru sahipleri nihai karardan vekillerine nazaran daha erken bir tarihte haberdar olmuştur. Buna bağlı olarak nihai kararın öğrenilmesi nedeniyle bireysel başvuru süresi bu tarihten itibaren başlar. Nitekim ilgili usul kuralları uyarınca sürenin münhasıran tebliğden itibaren işlemeye başlayacağını kabul edildiği uygulamaların aksine bireysel başvuru yoluna özgü olarak başvuru süresi, ihlalin öğrenilmesi esasına bağlanmıştır (benzer yöndeki kararlar için bkz. *Mehmet Özcan*, B. No: 2019/6266, 15/1/2020, § 27; *Hüseyin Aşkan*, § 30).

44. Somut olayda yargılama sürecinde nihai karar olan Bölge İdare Mahkemesi ilamına ilişkin olarak UYAP evrak işlem kütüğü üzerinde yapılan incelemede ilgili kararın başvuru tarafından 27/3/2019 günü saat 18.09'da açılarak okunduğu tespit edilmiştir. Bir başka deyişle başvuru sahibinin vekiline 6/4/2019 tarihinde tebliğ yapılmışsa da daha önce başvuru asilin UYAP üzerinden 27/3/2019 tarihinde başvuruya konu karara erişim sağlayarak kararı öğrendiği görülmüştür.

45. Bölge İdare Mahkemesi ilamını başvuru sahibinin UYAP üzerinden okuduğunun, bu kapsamda 27/3/2019 tarihinde bireysel başvuruya ilişkin nihai karardan haberdar olduğunun ve bu doğrultuda bireysel başvuru süresinin 27/3/2019 tarihinden itibaren işlemeye başladığının kabul edilmesi gerekir.

46. Sonuç olarak bireysel başvuru konusu yargılama sürecine ilişkin nihai karardan 27/3/2019 tarihinde haberdar olduğu anlaşılan başvuru sahibinin otuz günlük bireysel başvuru süresinin son günü olan 26/4/2019 tarihinden sonra 30/4/2019 tarihinde gerçekleştirdiği ve herhangi bir mazeret de sunmadığı bireysel başvurusunun *süre aşımı* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Başvuru Numarası : 2019/13338

Karar Tarihi : 8/3/2023

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Basri BAĞCI ve Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamıştır.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun *süre aşımı* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Basri BAĞCI ve Kenan YAŞAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA ,

B. Yargılama giderlerinin başvuru üzerinde BIRAKILMASINA 8/3/2023 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğu, başvurunun adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla yaptığı başvuruyu süre aşımı nedeniyle kabul edilemez bulmuştur.

2. Somut olayda, 30/4/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunan başvurunun Bölge İdare Mahkemesinin nihai kararını Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden 27/3/2019 günü okuduğu, ancak aynı kararın başvuru vekiline 6/4/2019 tarihinde tebliğ edildiği anlaşılmaktadır. Çoğunluk, bireysel başvuru için öngörülen sürenin hesaplanmasında nihai kararın vekile *tebliğ edildiği* tarihi değil, başvurunun *öğrendiği* tarihi esas almıştır (§§ 44-46).

3. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde otuz günlük başvuru süresinin başlangıç tarihi "*başvuru yollarının tüketildiği tarih*", şayet başvuru yolu öngörülmemişse "*ihlalin öğrenildiği tarih*" olarak belirlenmiştir. Madde gerekçesinde de "*kanun yollarını tüketen nihai işlemin başvurucuya tebliğ edildiği tarihten veya kanun yolu öngörülmemişse ihlâlin öğrenildiği tarihten*" itibaren sürenin başlayacağı belirtilmiştir.

4. Her ne kadar 47. maddenin gerekçesinde "*tebliğ*"den bahsedilmekteyse de Anayasa Mahkemesi bireysel başvuruda tebliği nihai kararı öğrenmenin tek yolu olarak görmemiş ve her durumda sürenin başlangıcı olarak "*öğrenme*" tarihini esas almıştır. Esasen eldeki başvuruda mesele, sürenin öğrenme ya da tebliğden başlayıp başlamayacağından ziyade vekille takip edilen davalarda nihai kararın hem vekil hem de müvekkil tarafından *öğrenildiği* durumlarda hangisinin esas alınacağıyla ilgilidir. Çoğunluk görüşüne göre, hangisi önceyse süre o tarihten itibaren başlatılmalıdır.

5. Bununla birlikte, bu görüşün kanuni temelini olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir. 6216 sayılı Kanun'da vekille takip edilen davalarda sürenin ne zaman başlayacağına dair bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak 6216 sayılı Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrasında bireysel başvurular incelenirken "*bu Kanun ve İçtüzükte hüküm bulunmayan hâllerde ilgili usul kanunlarının bireysel başvurunun niteliğine uygun hükümleri*"nin uygulanacağı belirtilmiştir.

6. Bu kapsamda, öncelikle belirtmek gerekir ki, Türk hukukunda vekille takip edilen davalarda tebligatın vekile yapılması esastır. Nitekim 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 11. maddesinin birinci fıkrasına göre "*vekil vasıtasıyla takip edilen işlerde tebligat vekile yapılır*". Tebligatın müvekkile değil vekile yapılmasının amacı, hukuki yardımından yararlanmak üzere kişilerin tayin ettikleri vekilin yardımından yararlanmasını temin etmektir. Tam da bu nedenle Yargıtay'ın 10/7/1940 tarihli içtihadı birleştirme kararında "*bir davanın son dereceye kadar takibi için vekil tayin etmiş olan bir kimseye ilâm tebliği ... mümkün bulundukça müvekkiline tebligat yapılması kanuna muhalif ve bu sebeple tebliğ dahi hükümsüz olduğundan kanun yoluna müracaat için muayyen olan müddet böyle yolsuz bir tebliğ üzerine cereyan etmiyeceği*" açıkça ifade edilmiştir (YİBKK, E. 1940/7, K.1940/75, 10/7/1940).

7. Buna göre hukuki yardımından yararlanmak amacıyla bir davanın son dereceye kadar takibi için vekil tayin etmiş olan kişi, davaya ilişkin tebligatların vekiline yapılacağını, dolayısıyla kanun yollarına başvurma dahil tüm işlemlerin kendisi adına vekili tarafından

gerçekleştirileceğini bilmektedir. Başvurucunun vekil vasıtasıyla bireysel başvuru yapmak istediğinde başvuru süresinin nihai kararın vekil tarafından öğrenildiği tarihten itibaren başladığını düşünmesi tabiidir. Bu nedenle, başvurucunun UYAP üzerinden nihai kararı öğrendiği tarihten itibaren otuz günlük başvuru süresinin başlatılması öngörülebilir değildir.

8. Öte yandan, bireysel başvuruda diğer kabul edilebilirlik kriterlerinde olduğu gibi, başvuru süresinin değerlendirilmesinde de aşırı katı ve şekilci yaklaşımdan kaçınmak gerekmektedir. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, *Üçdağ/Türkiye* kararında bireysel başvuru süresinin Anayasa Mahkemesi tarafından katı şekilde yorumlanmasının “*başvuranın bireysel başvurusunun esasa ilişkin olarak incelenmesi hakkını orantısız bir şekilde kısıtladığı kanaatine*” ulaşmıştır (*Üçdağ/Türkiye*, B. No. 23314/19, 31/8/2021, § 49).

9. Hiç kuşkusuz, başvuru süresinin katı yorumlanmaması otuz günlük kati sürenin esnetilmesi ve haklı bir mazeret olmadan bu sürenin aşılmasının kabul edilmesi anlamına gelmemektedir. Ancak, hukuk devletinin unsurlarından olan öngörülebilirlik ilkesini zedeleyecek ve bu anlamda başvuru sahiplerine ağır bir külfet yükleyecek yorumlardan sakınılmalıdır.

10. Sonuç olarak, vekille takip edilen davalarda başvuru süresi, nihai kararın müvekkil değil vekil tarafından -tebliğ veya diğer yöntemlerle- öğrenildiği tarih esas alınmak suretiyle değerlendirilmelidir. Bu sebeple, somut olayda başvurucunun UYAP üzerinden nihai kararı öğrendiği gerekçesiyle sürenin bu tarihten başlatılması, başvurucuya öngörülemez ve orantısız bir külfet yüklemektedir.

11. Açıklanan gerekçelerle, başvuruda süre aşımı olmadığını düşündüğümünden çoğunluğun aksi yöndeki kabul edilemezlik kararına katılmıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

Mahkememiz çoğunluğunca, her ne kadar avukata nihai karar tebliğ edilmiş ve başvuru dilekçesi tebliğ tarihi esas alınarak sunulmuş ise de başvuruca'nın nihai kararı UYAP işlem kütüğünde daha önce görüp öğrenmesi nedeniyle bir aylık bireysel başvuru süresinin öğrenme tarihinden başlatılması gerektiği gerekçesiyle süre aşımı nedeniyle kabul edilemezlik kararı verilmiştir.

Öncelikle 6216 sayılı Kanunun 47. maddesinde başvuru süresinin “başvuru yollarının tüketildiği tarihten” itibaren başlatılacağına düzenlendiği hatırlanmalıdır. Başvuru yollarının tüketildiği tarih ise ilgili mevzuata bakarak belirlenebilir. Hukuk sistemimize göre bir davanın tarafı hukuki yardım almaktaysa, kanun yollarına başvuru konusundaki tebliğ işlemlerinin avukat-müdafi'ye yönelik olması gerekmektedir. Bu zorunluluk daha önce mevzuatın genel olarak yorumlanması suretiyle Yargıtay'ın 10.7.1940 tarihli ve E. 1940/7 – K. 1940/75 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı ile ifade edilmiştir. Anılan kararda vekil ile takip edilen davalarda asile yapılan tebliğin kanun yoluna başvuru için dikkate alınamayacağı belirtilmiştir. Bu değerlendirme daha sonra 6.6.1985 tarihli ve 3320 sayılı Kanunun 5. maddesi ile değişik 7201 sayılı Tebligat Kanununun 11. maddesine de yansımış ve “Vekil vasıtasıyla takip edilen işlerde tebligat vekile yapılır.” kuralı kabul edilmiştir.

Dolayısıyla avukatın-müdafiin hukuki yardımından yararlanan tarafların veya şüpheli-sanığın kendisiyle ilgili kararı daha önce öğrenmesi durumunda dahi kanun hükmü gereği avukata tebliğ yapılacağını öngörerek hareket etmesi doğaldır. Hukuk devleti ve hukuki öngörülebilirlik ilkesi kanundaki bu hükmün bireysel başvuru süresiyle ilgili sorunun çözümlenmesinde de dikkate alınmasını gerektirir. AYM'nin kararına yansıyan yorum ise başvuruca için öngörülebilir olmayan bir sonuca yol açmaktadır. Bu nedenle çoğunluk gerekçesine ve bu doğrultuda ulaşılan sonuca katılmadığımdan başvurunun süresinde yapıldığı kabul edilerek esasıyla ilgili incelemeye geçilmesi gerektiği görüşündeyim.

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvuru, abisi hakkında yapılan tespit nedeni ile güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının olumsuz sonuçlandığı gerekçesiyle Jandarma Genel Komutanlığı bünyesinde bilgisayar mühendisliği görevine başlatılmama işlemine karşı açılan iptal davasında, adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Mahkememiz çoğunluğunca bireysel başvuru konusu yargılama sürecine ilişkin nihai karardan başvurunun 27/3/2019 tarihinde haberdar olduğunun, buna karşın otuz günlük bireysel başvuru süresinin son günü olan 26/4/2019 tarihinden sonra, 30/4/2019 tarihinde başvuruda bulunduğu, bu konuda herhangi bir mazeret de sunmadığının anlaşıldığı gerekçesiyle başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.

3. Aşağıda açıklanan gereklerle çoğunluk görüşüne dayalı karara tarafımızca iştirak edilememiştir.

4. Somut olayda başvurunun Jandarma Genel Komutanlığı bünyesinde bilgisayar mühendisliği görevine başlatılmama işlemine karşı açtığı iptal davası Ankara 7. İdare Mahkemesince reddedilmiştir.

5. Başvurunun istinaf talebi Ankara Bölge İdare Mahkemesince kesin olarak reddedilmiştir.

6. Başvurucu istinaf isteminin reddine ilişkin nihai kararı 27/3/2019 günü saat 18.09'da UYAP üzerinden açarak okumuştur.

7. Daha sonra 6/4/2019 tarihinde istinaf mahkemesinin kesin kararı başvuru vekili Av. S. Y.'ya tebliğ edilmiştir.

8. Başvurucu vekili de kendisine yapılan tebliğ tarihine göre süresi içinde olmak üzere 30/4/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Mahkememiz çoğunluğu otuz günlük bireysel başvuru süresinin başlangıcı olarak avukata yapılan tebliğ tarihini değil, başvurunun istinaf isteminin reddine ilişkin nihai kararı UYAP üzerinden okuduğu 27/3/2019 gününü esas almış, buna göre de başvuruyu süre aşımı nedeni ile kabul edilemez bulmuştur.

10. 6216 Sayılı Kanun'un 49. maddesinin 7. fıkrası "*Bireysel başvuruların incelenmesinde, bu Kanun ve İçtüzükte hüküm bulunmayan hâllerde ilgili usul kanunlarının bireysel başvurunun niteliğine uygun hükümleri uygulanır.*" şeklindedir.

11. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 60. maddesinde de "Danıştay ile bölge idare, idare ve vergi mahkemelerine ait her türlü tebliğ işleri, Tebligat Kanunu hükümlerine göre yapılır." denilmek suretiyle Tebligat Kanunu'na atıfta bulunmaktadır.

12. 7201 Sayılı Tebligat Kanunu 11. maddesinde ise "*Vekil vasıtasıyla takip edilen işlerde tebligat vekile yapılır.*" hükmü yer almaktadır.

13. Bireysel başvurunun ön kabul koşullarından birisi de başvurunun süresinde yapılmış olması gerektiğidir.

14. 7201 sayılı Kanun'un 11. maddesinde yer alan kural uyarınca vekil vasıtasıyla takip edilen işlerde tebligat vekile yapılır ve tebliğ edilen evrakın içeriğine göre bir kanun yoluna başvurulması söz konusu ise kanunda öngörülen süreler bu tarih itibarıyla işlemeye başlar.

15. 6216 Sayılı Kanun'un 49. maddesinin konuya ilişkin gerekçesinde *“Başvurunun, kanun yollarını tüketen nihai işlemin başvurucuya tebliğ edildiği tarihten veya kanun yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten başlayarak otuz gün içinde yapılması öngörülmüştür.”* denilmektedir.

16. Türk yargısında tarafların vekille temsil edilmesi durumunda davaya ilişkin tebligatların vekile yapılması ana kuraldır. Kendisini avukat marifetiyle temsil ettiren kişi davanın ilgili süreçlerinde her türlü işlemin avukatı tarafından yapılacağını öngörmektedir.

17. Hal böyle olunca, Anayasa Mahkemesi'ne yapılacak bireysel başvurularda farklı bir uygulamaya gidilerek, başvurucuya (müvekkile) yapılacak tebligat (yahut başvurunun/müvekkilin UYAP tan öğrenme) tarihinin esas alınması bireysel başvuru hakkının ihlali sonucunu doğuracaktır. Zira böyle bir uygulama vekil ya da başvurucudan hangisine önce tebliğ edilmişse bireysel başvuru süresini o tarihten başlatmak anlamına gelir ki bu hukuki açıdan öngörülebilir bir durum değildir.

18. Dolayısıyla 6216 Sayılı Kanun'un öğrenmeye ilişkin hükmünü, avukat açısından UYAP'tan öğrenme ile müvekkil (vatandaş) açısından UYAP'tan öğrenme bakımından aynı sonuçlara bağlamak hakkaniyete uygun olmayacaktır.

19. Ülkemizde halen kullanılmakta olan e-devlet uygulamasını dikkate aldığımız da Vatandaş Portal'ın kullanımının zaman zaman bircy tarafından değil de bircyin yakınları tarafından kullanılmakta olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu herkesçe bilinen bir olgudur. Tarafların davalarının hangi aşamada olduğunu öğrenmek için UYAP'ı kontrol etmeleri oldukça yaygındır. Bununla birlikte bireylerin olaya ilişkin bir avukata vekâletname çıkarmaları durumunda sürece ilişkin gerekli tüm işlemlerin vekil tarafından yapılacağı öngörüsü/kabulü de yaygın bir durumdur.

20. Öte yandan bireysel başvuru süresinin avukata mı, asile mi tebligatla başlayacağı konusunda 6216 Sayılı Kanun'da açık bir hüküm yoktur. Bununla birlikte vekile yapılan tebliğin esas alınması gerektiği sonucuna ise atıflarla ulaşılabilmektedir. Hukukçuların dahi net olarak açıkça öngöremediği böyle bir konuda hukuki belirsizlik söz konusudur. Kişinin avukata teslim ettiği davasına ilişkin UYAP'a bakmasının böyle bir sonuç doğuracağını öngörmesi mümkün değildir. Müvekkil konumundaki başvurucuya yapılacak tebliğin esas alınması anayasal anlamda ölçülü değildir. Zira vekil ile takip edilen işlerde başvuru sahipleri açısından öğrenme kuralının UYAP sistemini açmak gibi dar ve katı yorumlanması, hak kaybına yol açacak ve bireysel başvuru hakkının ihlaline neden olacaktır.

21. AİHM'in 31 Ağustos 2021 tarihli Üçdağ/Türkiye (B.No:23314/19 kararında başvuru süresinin başvurunun nihai kararı gerçekten öğrenebileceği andan itibaren başlaması gerektiğini vurgulamış, bireysel başvuruda 30 günlük sürenin aşırı şekilci ve katı yorumlanmasıyla başvurunun bireysel başvuru hakkının ihlal edileceğini belirtmiştir.

22. Hal böyle olunca, Anayasa Mahkemesine yapılacak bireysel başvurularda başvuru süresinin, başvurunun avukatı varsa avukata yapılan tebliğ tarihinden; dolayısıyla somut olayda da bireysel başvuru süresinin başvuru vekiline yapılan tebligata ilişkin 6/4/2019 tarihinden itibaren başlatılması gerekir. Bu tarih dikkate alındığında 30/04/2019 tarihinde yapılan başvuruda süre aşımı bulunmamaktadır.

23. Açıklanan nedenlerle başvurunun süresinde yapıldığı görülmekle, başvurunun SÜRE AŞIMI NEDENİ İLE KABUL EDİLEMEZ bulunmasına ilişkin çoğunluğun görüşüne dayalı karara katılmıyoruz.

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Basri BAĞCI

Üye
Kenan YAŞAR

KARŞIOY GEREKÇESİ

A) Kabul Edilebilirlik İncelemesi

1. Önümüzdeki başvuruda nihai karar olan Bölge İdare Mahkemesi ilamına ilişkin olarak UYAP evrak işlem kütüğü üzerinde yapılan incelemede ilgili kararın başvuru tarafından 27/3/2019 tarihinde açılarak okunduğu belirlenmiştir. Başvurucunun vekiline ise 6/4/2019 tarihinde tebliğ yapılmıştır. Çoğunluk başvuru süresini, başvuru tarafından UYAP üzerinden okunduğu tarihi esas alarak başlatmış ve başvurunun 30/4/2019 tarihinde yapıldığından hareketle süre aşımı nedeniyle kabul edilemezlik sonucuna ulaşmıştır.

2. Somut başvuruda başvuru bir vekil tarafından temsil edilmektedir. Vekil ile temsil olunan davalarda 7201 sayılı Kanun gereği vekile tebligat yapılması esas alınmaktadır. Her durumda, hukuk davalarında yargı kararlarının tebliğ edilmesi yasal olarak gereklidir. 6216 sayılı Kanun'un 47. Maddesinin (5) numaralı fıkrasında "bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten; başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir" düzenlemesi bulunmaktadır. Vekil ile temsil edilen başvurular bakımından ayrı bir düzenleme bulunmamaktadır. Mahkememizin yerleşik uygulamasında nihai kararın öğrenildiği tarih, ki bu UYAP üzerinden dosyanın açıldığı veya okunduğunun varsayıldığı tarih olarak kabul edilmektedir, bireysel başvuru yapılması için gerekli sürenin hesaplanmasında başlangıç tarihi olarak kabul edilmektedir (*Hüseyin Aşkan*, B. No: 2017/15649, 21/7/2020).

3. Usul kurallarının gerektiği gibi uygulanmasının her durumda "aşırı şekilcilikle" itham edilmesi ne kadar yanlışsa, bu kuralların somut başvurunun taşıdığı özelliklere göre gerektiğinde belli ölçülerde esnek yorumlanmaması da hatalı olacaktır. Böyle bir yaklaşım ülkemizde en önemli hak arama yolu olduğunu rahatlıkla iddia edebileceğimiz bireysel başvuru yolu kullanılırken mahkemeye erişim hakkı açısından sorunlar doğmasına neden olabilme potansiyeline sahiptir.

4. Somut başvuruya baktığımızda başvuru bir avukatla temsil edildiğini görmekteyiz. Her ne kadar başvuru nihai kararı vekilden önce öğreniyorsa da başvurusunun vekiliyle takip edildiği yönünde haklı bir beklentisi bulunmaktadır. Burada başvurunun etkin olarak vekil tarafından takip edildiğini düşünürsek bu başvuru için sürenin vekile tebligatın yapıldığı tarihten itibaren başlatılmasının daha doğru olacağının kabulü gerekir. Hukuk davaları yönünden tebligat zorunluluğu bulunduğundan bireysel başvuru rejimi kapsamında bireysel başvuru süresinin hesaplanmasında avukatlarda tebligat beklentisinin oluşması ve bunun esas alınması gayet doğaldır. Mahkememizin 6216 sayılı Kanun'un ilgili fıkrasındaki "öğrenme"yi UYAP kütüğünde yapılan işlemle özdeşleştirmesi en azından vekille temsil edilen hukuk davalarında esnekleştirilebilir.

5. Sonuç olarak bireysel başvuru süresinin nihai kararın vekile yapılan tebliğ tarihi olan 6/4/2019'da başladığını ve başvurunun 30/4/2019 tarihinde yapıldığını düşünürsek başvurunun süresi içinde gerçekleştirildiğinin kabulü gerekmektedir.

B) Esas Yönünden İnceleme

6. Memur olarak yerleştirilmesi yapılan başvuru, güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının olumsuz sonuçlandığı gerekçesiyle Jandarma Genel Komutanlığı bünyesinde bilgisayar mühendisliği görevine başlatılmamıştır.

7. Bu karara karşı başvuru tarafından açılan dava ilgili mahkemece rededilmiştir. Mahkeme, gerekçesinde başvuru hakkında yapılan güvenlik soruşturmasının olumsuz olarak kabul ederken, başvurunun emniyet mensubu olan abisinin darbe sonrasında açığa alınan kişiler arasında bulunmasına dayanmıştır. Bu değerlendirmeyi yaparken başvurunun Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde görev yapacağını belirtmiştir. Türk Silahlı Kuvvetleri'nin ülke emniyeti konusunda sahip olduğu rolün önemine vurgu yaparak bünyesinde çalışacak kişilerin seçiminde daha hassas davranılmasının normal olduğunu söylemiş ve bu nedenle başvuru hakkında tesis edilen işlemi hukuka uygun bulduğunu dile getirmiştir.

8. Başvurucu, abisi hakkında yapılan tespit nedeni ile kendisinin sorumlu tutulamayacağını, abisi hakkında herhangi açılan bir dava bulunmadığını, bu nedenle güvenlik soruşturmasının olumsuz sonuçlanmasının açıkça hukuka aykırı olduğunu belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğinden şikayet etmektedir.

9. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı organlarına davacı ve davalı olarak başvurabilme ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Anılan maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Bu bağlamda Anayasa'nın bütün mahkemelerin her türlü kararlarının gerekçeli olarak yazılmasını ifade eden 141. maddesinin de hak arama hürriyetinin kapsamının belirlenmesinde gözetilmesi gerektiği açıktır (*Vedat Benli*, B. No: 2013/307, 16/5/2013, § 30).

10. Mahkeme kararlarının gerekçeli olması, adil yargılanma hakkının bir gereğidir. Derece mahkemeleri, dava konusu maddi olay ve olguların kanıtlanmasını, delillerin değerlendirilmesini, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanmasını, uyumsuzlukla ilgili vardığı sonucu, sonuca varılmasında kullandığı takdir yetkisinin sebeplerini makul bir şekilde gerekçelendirmek zorundadır (*İbrahim Ataş*, B. No: 2013/1235, 13/6/2013, § 23). Makul gerekçe; davaya konu olay ve olguların mahkemece nasıl nitelendirildiğini, kurulan hükmün hangi nedenlere ve hukuksal düzenlemelere dayandırıldığını ortaya koyacak, olay ve olgular ile hüküm arasındaki bağlantıyı gösterecek nitelikte olmalıdır (*İbrahim Ataş*, § 24).

11. Kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlayan hukuki güvenlik ilkesi; hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Belirlilik ilkesi ise yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuyla yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade etmektedir (AYM, E.2013/39, K.2013/65, 22/5/2013). Bu noktada gerekçeli karar hakkının, hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerinin tesisinde önemli bir araç olarak işlev gördüğünü söylemek yanlış olmayacaktır. Derece mahkemelerince gerçekleştirilen araştırma ve incelemeler neticesinde tespit edilen hususların, hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerini temin edecek ve keyfî uygulamaların önüne geçecek şekilde somut olayın özelliği dikkate alınarak gerekçeli kararda ortaya konulması gerekmektedir.

12. Bu nedenle güvenlik soruşturmasının olumsuz olmasına bağlı olarak atanmamaya dair tesis edilen işleme karşı açılan bir davada, davacının hangi sebeple güvenlik soruşturmasının olumsuz olarak sonuçlandığı ve güvenlik soruşturması neticesinde elde

edilen verinin kişinin yapacağı göreve neden olumsuz olarak etkilediği açıkça ortaya konulması önemlidir. Burada önemli olan husus güvenlik soruşturmasının olumsuz sonuçlanmasını doğuran tespitlerin davacının şahsından kaynaklanması ya da davacının şahsıyla güncel ve kişisel bir bağlantıyı ortaya koyabilecek nitelikte olmasıdır.

13. Mahkeme kararında başvurucunun güvenlik soruşturmasının olumsuz olarak kabul edilme nedeni başvurucunun abisinin darbe sonrasında açığa alınan kişiler arasında bulunmasıdır. Ancak başvurucunun abisi hakkında yapılan tespit aktarılmakla yetinilmiş herhangi bir şekilde değerlendirilmemiştir. Başvurucu hakkında yapılan güvenlik soruşturması sonucunda başvurucunun şahsıyla ilgili herhangi bir tespit bulunmadığı göz önüne alındığında, başvurucunun abisi hakkında yapılan bu tespitlerin başvurucunun yapacağı göreve olan olumsuz etkisinin kararda gösterilmesi gerekmektedir. Derece mahkemeleri başvuru hakkında elde edilen bilgileri herhangi bir şekilde değerlendirmemiş, bilginin tesis edilen işleme ulaşmadaki hukuki etkisi ve benzeri boyutları ile işin esası ile ilgili kendi değerlendirmesini ortaya koymamıştır.

14. Öte yandan, bir kişinin akrabalarının davranışlarından sorumlu tutulamayacağı hususu hukuk devleti ilkesinin evrensel prensiplerindendir. Hukuk devletinde bir kimsenin başkalarının fiillerinden sorumlu tutulması -kanunda öngörülen- çok istisnai hâller dışında kabul edilemez. Bir kimsenin hukuken ve fiilen davranışlarını kontrol etme gücü ve yükümlülüğünü haiz olmadığı başka bir bireyin fiillerden dolayı kamu otoritelerinin yaptırımına maruz kalması bireysel özerklik düşüncesiyle bağdaşmamaktadır (*Sebiha Kaya*, B.No: 2018/34124, 20/5/2021, § 54).

15. Belirtilen gerekçelerle ve yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Üye
Engin YILDIRIM

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının olumsuz sonuçlanması gerekçesiyle Jandarma Genel Komutanlığı bünyesinde bilgisayar mühendisliği görevine başlatılmama işlemine karşı açılan iptal davasında adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla yapılan bireysel başvuruda Mahkememiz çoğunluğunun başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez bulunması gerektiği şeklindeki gerekçesine başvuruda süre aşımı bulunmadığı ve başvurunun kabul edilebilir bulunup esas incelemesinin yapılması gerektiği gerekçesiyle katılmamaktayım.

2. Jandarma Genel Komutanlığınca 2016 yılı kadrolu açıktan sivil memur temini kapsamında 21/2/2017 tarihinde yapılan yazılı ve sözlü sınavlarına katılıp başarılı kabul edilerek bilgisayar mühendisi olarak yerleştirilmesi gerçekleştirilen başvuru hakkında 3/10/2016 tarihli ve 676 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 74. maddesiyle 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 48. maddesinin birinci fıkrasının (A) bendine eklenen (8) numaralı alt bent uyarınca güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yaptırılmış olup güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının olumsuz sonuçlanması nedeniyle başvurunun göreve ataması gerçekleştirilmemiştir.

3. Başvurucu bu işleme karşı dava açmış olup Ankara 7. İdare Mahkemesi 22/6/2018 tarihinde davayı reddetmiştir. İstinaf başvurusu üzerine Ankara Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi de 5/12/2018 tarihinde istinaf talebini kesin olarak reddetmiş olup başvuru, nihai kararı 27/3/2019 günü saat 18.09'da Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden açarak okumuştur. Aynı karar başvuru vekiline ise 6/4/2019 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu 30/4/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

4. Mahkememiz çoğunluğu başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir. Çoğunluğun süre aşımı gerekçesinde yargılama sürecinde nihai karar olan Bölge İdare Mahkemesi ilamına ilişkin olarak UYAP evrak işlem kütüğü üzerinde yapılan incelemede ilgili kararın başvuru tarafından 27/3/2019 günü saat 18.09'da açılarak okunduğunun tespit edilmiş olduğundan başvuru vekiline 6/4/2019 tarihinde tebliğ yapılmışsa da daha önce başvurunun UYAP üzerinden 27/3/2019 tarihinde başvuruya konu karara erişim sağlayarak kararı öğrendiğinin görüldüğüne, Bölge İdare Mahkemesi ilamının başvuru tarafından UYAP üzerinden okunduğu dikkate alındığında başvurunun 27/3/2019 tarihinde bireysel başvuruya ilişkin nihai karardan haberdar olduğunun ve bu doğrultuda bireysel başvuru süresinin 27/3/2019 tarihinden itibaren işlemeye başladığının kabul edilmesi gerektiğine ve dolayısıyla otuz günlük bireysel başvuru süresinin son günü olan 26/4/2019 tarihinden sonra 30/4/2019 tarihinde gerçekleştirilen bireysel başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerektiği hususlarına yer verilmiştir. (Bkz.: § § 44-46).

5. Bilindiği üzere açılan davalarla ilgili olarak UYAP evrak işlem kütüğünde aynı zamanda nihai karar gerekçesi de kayıt altına alınmaktadır. Evrak işlem kütüğünde evrak üzerinde yapılan işlemler olarak doküman oluşturma, düzenleme, imzalama, açma, okuma ve yazdırma gibi işlemler de kayıt altına almaktadır. Dolayısıyla bahse konu evrak üzerindeki işlemleri gerçekleştiren şahsın adı, soyadı, sıfatı, birimi, yapılan işlemin niteliği, tarih ve saati de bu sistemde saklanmaktadır (Hüseyin Aşkan, B. No: 2017/15649, 21/7/2020, § 28).

6. Vekil ile davalarını takip ettiren kişilerin de UYAP üzerinden elektronik ortamda haklarında sürdürülen yargılamalara ilişkin nihai kararın gerekçesine erişmesinin mümkün hâle geldiği andan itibaren kararın gerekçesini kesin olarak öğrenme imkânına sahip olduğu dikkate alındığında, bu sistem sayesinde kişilerin UYAP üzerinden yapacakları incelemede davaları ile ilgili nihai kararın gerekçesini vekillerinden önce öğrenebilmesi mümkün hale gelmektedir.

7. Somut olayda da Mahkememiz çoğunluğu başvurucunun Ankara Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesinin kararını 27/3/2019 günü saat 18.09'da UYAP üzerinden açarak okumuş olmasına dayanarak bireysel başvurudaki öğrenmeden itibaren öngörülen otuz günlük süreyi başlatıp 30/4/2019 tarihinde yapılan bireysel başvuruda süre aşımı sonucuna ulaşmıştır.

8. Bu bireysel başvuruya konu olayda değerlendirilmesi gereken temel mesele vekille kendi davasını temsil ettiren başvurucunun UYAP üzerinden kendi davası ile ilgili verilmiş nihai kararı vekilden önce okuması durumunda bireysel başvurudaki öğrenmeden itibaren başlayacak olan otuz günlük sürenin müvekkilin öğrenmesi ile başlayıp başlayamaması hususuna ilişkindir.

9. Anayasa Mahkemesinin bugüne kadarki içtihadında otuz günlük bireysel başvuru süresi, nihai kararın vekilden önce müvekkil tarafından öğrenilmesi durumunda bu öğrenme tarihinden başlatılmaktadır. Nitekim Mahkeme nihai kararın başvurucuya 6/3/2014 tarihinde, başvuru vekiline ise 11/3/2014 tarihinde tebliğ edildiği bir başvuruda 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile İçtüzük'ün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereği bireysel başvurunun ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerektiği dikkate alındığında başvurucunun nihai kararı 6/3/2014 tarihinde öğrenmiş olduğundan bu tarihten itibaren başlayan otuz günlük başvuru süresi geçtikten sonra 10/4/2014 tarihinde yapılan bireysel başvuruda süre aşımı nedeniyle başvurunun kabul edilemez olduğuna karar vermiştir. (Bkz.: *Kadir Turgut*, B. No: 2014/4985, 6/7/2017, § 26. Benzer yönde başka bir karar için bkz.: *Mehmet Ali Kurtuldu*, B. No: 2013/5504, 28/5/2014).

10. Bu dosyada da Mahkememiz çoğunluğunca yukarıda zikredilen kararlardaki yaklaşıma uygun biçimde UYAP üzerinden öğrenmelerde de ilk öğrenen kişinin müvekkil olması durumunda bireysel başvurudaki otuz günlük sürenin bu tarihten itibaren başlatılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Ancak bu nitelikteki bireysel başvuru incelemelerinde bu yaklaşımın yerine vekille temsil edilen davalarda sürenin başlatılmasında vekilin öğrenme tarihinin esas alınmasının başvuru haklarının korunması bakımından daha isabetli ve hak arama özgürlüğünün amacıyla daha uyumlu olacağı ifade edilmelidir.

11. Zira kişiler kendi hukuk bilgilerinin yetersizliğini göz önünde tutarak tarafı oldukları uyuşmazlıklarla ilgili yargısal süreçlerde hak ihlallerine uğramamak ve mağduriyetler yaşamamak amacıyla profesyonel hukuki yardım alarak mahkemeler önünde kendilerini avukatla temsil ettirme seçeneğini kullanabilmektedirler. Uzmanlaşmanın her alanda çok yoğun biçimde kendisini gösterdiği günümüzün modern toplumlarında kişilerin karşılaşılabilecekleri hukuki sorunlar oldukça karmaşık hukuki boyutlara sahip olabilmektedir. Dolayısıyla karşı karşıya kalacakları uyuşmazlıkların hem usulü hem de esası ile ilgili konularda kişiler profesyonel hukuki yardım alarak artık kendilerini avukatlarla temsil ettirme yolunu çok daha yoğun biçimde tercih etmektedirler.

12. Esasında vekille temsil ve bunun hukuki boyutları ile ilgili ortaya çıkabilecek çok farklı durumlara ilişkin ülkemiz mevzuatında da oldukça fazla düzenlemeler mevcuttur. Konumuz bağlamında bir hüküm olarak 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun "Vekile ve kanuni mümesile tebligat" başlıklı 11. maddesinin birinci fıkrasında "*Vekil vasıtasıyla takip edilen işlerde tebligat vekile yapılır.*" hükmü yer almaktadır. Bunun bir sonucu olarak vekille temsil edilen işlerde artık müvekkile vekalet verilen hukuki uyuşmazlıklarda müvekkilin vekilden önce öğrenmesi gerekçesiyle bireysel başvuru yapma sürecinde, çoğunluk kararındaki gibi bir külfet yüklenmemesi gerekir.

13. Somut olayda olduğu gibi baştan itibaren kendilerini vekille temsil ettiren kişilerin derece mahkemelerinin kendileri aleyhine verdiği nihai kararları bireysel başvuru gibi teknik bir hak arama yoluna başvuru sürecinde vekilden önce öğrenmelerini gerekçe göstererek bireysel başvuru sürecini bu tarihten itibaren başlatmak başvuru sahiplerinin vekille temsilinin bir anlamda anlamsız kalmasına sebebiyet verecektir. Böyle bir durumda ise zaten kendi yetersiz hukuk bilgileri olduğu için yargılama sürecinde kendilerini avukatla temsil ettirmesine rağmen onu görmezden gelerek bireysel başvuru yolundaki önemli bir usuli aşamayı gerçekleştirme yükümlülüğünü müvekkile yüklemek aşırı bir külfet olacaktır.

14. Bu nedenle bireysel başvurudaki süre aşımı ile ilgili kabul edilebilirlik kriterinin incelenmesi sürecinde Anayasa Mahkemesinin kendisini avukatla temsil ettiren başvuru sahipleriyle ilgili UYAP işlem kütüğünden öğrenme ile ilgili olarak otuz günlük bireysel başvuru süresini somut bireysel başvuruya konu olayda olduğu gibi kişilerin daha önceki bir tarihte öğrenmesi durumu söz konusu olsa dahi bu tarihten değil müvekkilin öğrendiği tarihten itibaren başlatan bir yaklaşımı benimsemesi gerekir. Bu biçimdeki bir yaklaşım kişilerin bu alandaki mağduriyetlerini azaltmaya ve bireysel başvuruda hukuk bilgisi yetersiz olduğu için hak mağduriyetlerine uğrayacağını bilerek kendisini derece mahkemelerindeki süreçlerde hukuki yardım alarak avukatla temsil seçeneğini benimseyen kişilerin hak arama hürriyetini daha etkili biçimde korumaya katkı sağlayacaktır. Anayasa Mahkemesinin bu konudaki yaklaşımının bu şekilde olması bireysel başvurunun daha etkili bir hak arama yolu olmasına da katkı sağlayacaktır.

15. Sonuç olarak yukarıda sıralanan gerekçelerle başvurunun "süre aşımı" yönü ile bir sorun bulunmadığından kabul edilebilir bulunması gerektiği gerekçesiyle çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmamaktayım.

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ